

گه‌پران به دواى دابینکردنى به‌رژه‌وه‌ندییه‌کان به رێگه‌ی هیزی نه‌رمه‌وه

قه‌ره‌نى قادری

هه‌ریمی کوردستان، عێراق و ته‌واوی ولاتانی ناوچه‌که له دۆخیکى ئالۆزدا ده‌ژین و خه‌ریکی یارییه‌کی فره‌لایه‌نه‌ن. هاوکیشه ده‌وله‌تییه‌کانی پوژه‌ه‌لاتی ناوه‌راست که یاریکه‌ری مه‌یدانه‌که‌ن و به هه‌موو توانا و ده‌رفه‌ته‌سیاسی، ئابووری، دیپلۆماسی و ئەمنییه‌کانیانه‌وه هه‌ر کامه‌یان هه‌ول ده‌دات پراسته‌وخۆ یان ناراسته‌وخۆ به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانیان دابین بکه‌ن، به‌لام ئه‌وه‌ی له‌و نیوه‌دا خه‌ریکی یارییه‌کی قورسه، هاوکیشه‌یه‌کی ناده‌وله‌تی (هه‌ریمی کوردستان) ه، ئه‌وه‌ی که تاجه‌ند ده‌توانی‌ت به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی خۆی (پاراستن و به‌هێزبوونی) خۆی مسوگه‌ر بکات؛ بۆ ئه‌وه‌یش ده‌بی‌ت به‌گه‌لیک کۆلان و ته‌نگه‌به‌راندا ده‌رباز بی‌ت. بێ شک له‌و یارییه‌دا هیزی نه‌رم (دیپلۆماسی) به‌که‌ی هه‌ریمی کوردستان که‌ پرووی ئاخافتنی له‌ جیهانی ده‌ره‌وه‌ی خۆیه‌تی، ده‌بی‌ ده‌وری سه‌ره‌کیی تیدا بگێریت.

بۆیه ده‌لین سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌ پهنگانه‌وه‌ی سیاسه‌تی ناوخوا و کۆمه‌لیک پێویستی، پرس و به‌رژه‌وه‌ندیی هاوبه‌شی نیوان هاوکیشه (ده‌وله‌تی و ناده‌وله‌تی) یه‌کانه، که هه‌ول ده‌دریت به‌ رێگه‌ی دیپلۆماسی (دانوستان) هه‌و تا ئه‌و شوینه‌ی که گونجاوه و، توانایی، لێهاتوویی و هیز بر ده‌کات، دابین بکری‌ت. سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌ به‌شیکى په‌یوه‌ندیی به‌ کاروباری ناوخواه‌یه‌ و به‌شیکیشی گری‌دراوی باردۆخی ناوچه و جیهانه، هه‌روه‌ها به‌ رێگه‌ی چالاکیی دیپلۆماسی و سیاسه‌تی ده‌ره‌وه، ده‌کری‌ت داخوازی، به‌رژه‌وه‌ندی و ئه‌وله‌وییه‌ته‌کانی ولاتان بناسری‌ن. هینری کیسینجیر له‌و باره‌به‌وه ده‌لی‌ت: “سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌ هونه‌ری ناسینی ئه‌وله‌وییه‌ته‌کانه.” واته، هونه‌ری ناسین و دابینکردنی به‌رژه‌وه‌ندییه‌کان پیکه‌وه مانا ده‌ده‌ن، ده‌نا جیا له‌وه هه‌ول‌دانیکى بێئاکامه. نیچیرفان بارزانی، سه‌رۆکی هه‌ریمی کوردستان، له سه‌ردانه په‌سمییه‌که‌ی پوژی ۳- ۱۱-۲۰۲۳ بۆ فه‌ره‌نسا، له‌گه‌ل ئیمانویل ماکروڤ، سه‌رۆککۆماری فه‌ره‌نسا و وه‌زیری به‌رگریی ئه‌و ولاته، له‌ دانێشتنه‌کانیدا ریک باسی له ئه‌وله‌وییه‌ته‌کان (پرسه‌ ژبانی و هه‌نووکه‌یییه‌کان) ی هه‌ریمی کوردستان کرد.

سه‌باره‌ت به‌ په‌یوه‌ندییه‌کانی فه‌ره‌نسا له‌گه‌ل عێراق و هه‌ریمی کوردستان، ده‌بی‌ بلین که؛ پته‌وه‌کردنی هاریکاریی نیوان فه‌ره‌نسا و عێراق و هه‌ریمی کوردستان له‌ چوارچۆیه‌ی ریکه‌وتنی ستراتیژیی عێراق و فه‌ره‌نسا، گفتوگۆی هه‌ولێر-به‌غدا بۆ چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌کانیان، دۆخی سیاسی و ئەمنی و ئابووری عێراق و دوا‌ین پێش‌هات و ئالۆزییه‌کانی ناوچه‌که، هه‌روه‌ها هه‌ول‌دان بۆ ریکرتن له‌ ته‌شه‌نه‌سه‌ندنی جه‌نگ و پاراستنی خه‌لکی سفیل (له‌ جه‌نگی نیوان ئیسرائیل و حماس) دا، هه‌روه‌ها به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی تیرۆر و مه‌ترسییه‌کانی داعش، په‌یوه‌ندییه‌کانی عێراق و هه‌ریمی کوردستان له‌گه‌ل ولاتانی دراوسی و ناوچه‌که، گشتیان باس له ئه‌وله‌وییه‌ت و هاوبه‌شیی نیوان هه‌ریمی کوردستان و فه‌ره‌نسا ده‌که‌ن.

هه‌روه‌ها له‌ دیداری سه‌رۆکی هه‌ریمی کوردستان له‌گه‌ل سێباستیان لوکۆرنو، وه‌زیری به‌رگریی فه‌ره‌نسا، هه‌ر له‌سه‌ر بنه‌مای “ئه‌وله‌وییه‌ت” باس له پرسه‌ گرینگه‌کانی دوو لایه‌ن و ناوچه‌که‌ کرا و،

دابینکردنی بهرژه وهندییه کان "یشه، که ئه ویش ده بی له کۆلانیکی گه لیك بهرتهسک، ئالۆز و پر له کیشهی عیراق و ناچه که دا در باز ببیت، که به داخه وه ئه وه ده قهرهیش به ناکوکی، جهنگ و ململانی بۆ دابینکردنی بهرژه وهندییه ئالۆزه کان بارگای کراره. بۆیه پرۆژه لاتی ناوه راست پی ناوه ته رهوتیکی ئالۆز، جهنگ و قهرانه وه، که ئاوا زوو کۆتایی پی نایهت. له بهر ئه وه لیکنزیکبوونه وه و کاری هاوبهش له نیوان حزب و لایه نه سیاسیه کانی ههریمی کوردستان پرسیکی ژانی و پیوستی پرۆژانهی ولاته و، یه که مین کاریش ئه وه یه که بۆ دابینکردنی بهرژه وهندییه کان پیوسته ناکوکییه کان وه لاره بنرین، ئه ده بیاتی سیاسی و ئاراسته ی قسه کردن بگۆردریت و، دهست به خالی هاوبه شه وه بگیری، چونکه پاراستن و به هیزی ههریمی کوردستان ریک په یوه ندیی به خاله هاوبه شه کان (بهرژه وه ندیی گشتی) یه وه هیه. بۆیه مسوگه رکردنی بهرژه وه ندیی گشتیش هه ره له و کۆلانه وه در باز ده بییت.

ئه م هه وله دیپلوماسیانه ی سه روکی ههریمی کوردستان، له پینا و پاراستن و به هیزی ههریمی کوردستانه. به لام ده بی ئه وهیش بزانی که به هیزی و مسوگه رکردنی بهرژه وه ندیی ههریمی کوردستان به ریگه ی دیپلوماسی (هیزی نه رم) وه ئه کاته هیوا یه ک و پروناکاییه ک ده به خشیت، که ههریمی کوردستان له ناوخی خویدا به هیز و یه کپارچه بیت، تا هه م هه وله دیپلوماسییه کان ببیته هیزیکی ماددی و به ره میان هه بیت، هه میش حزب و لایه نه سیاسیه کانی ههریمی کوردستانیش خویان له م هه ولانه بکه نه خاوه ن و، خویان بکه ن به به شیک له هه وله که، ههروه ها تی بکۆشن که به شیکی سه ره کی بن بۆ ئه وه یه کپارچه یییه ی ناوخی؛ چونکه له نه بوونی یه کپارچه یی و یه کپریزیدا، هه وله دیپلوماسییه کان پرشتیان نابیت و بهرژه وه ندیه گشتیه کانیش دابین نا کرین. بۆیه حزب و لایه نه سیاسیه کانی ههریمی کوردستان، نابیت وه کوو بینه ری یاری یان لایه نی سییه م چاو له پرودا و هه وله کان بکه ن، یان ئه وه تا وه کوو پرۆژانه نووسیک پرودا وه کان هه لسه نگین، چونکه له دۆخه هه ستیار، ئالۆز و پر له هاوکی شه کاند، پرسی بهرژه وه ندیی گشتی ههریمی کوردستان له گۆریدا یه.

یه کیک له میکانیزمه سه ره کییه کانی پاراستن و به هیز بوونی ههریمی کوردستان له کرده وه دا ئه وه یه، که کاری پیکه وه بی له سه ره خاله هاوبه شه کان (بهرژه وه ندیی گشتی ههریمی کوردستان) بکریت، واته ریک لی ره يشدا ناسینی ئه وله وییه ته ناوخی ییه کانی ههریمی کوردستان (بهرژه وه ندیی ههریمی کوردستان) ده وری سه ره کی ده گپریت بۆ کاری هاوبهش و کۆدهنگی له ههریمی کوردستان. پاراستن، به هیزی ههریمی کوردستان و دابینکردنی بهرژه وه ندیه کانی، له گره ی یه کپریزی و ته با ییدا یه و، شک له وه يشدا نییه، که ئه مه پرسی هه مو وانه!